GS-brief

Datum
14 maart 2022

Zaaknummer
2021-015285

Inlichtingen bij
Provincieloket
026 359 99 99
post@gelderland.nl

Openbaar nadat het besluit besproken is met belanghebbenden (bovenregionaal bestuurlijk overleg aangevuld met provincie Utrecht en de belanghebbende windinitiatiefnemers en -exploitanten).

Onderwerp
Handelingsperspectief windenergie rond de Veluwe

Beslispunten

- Uitwerken van de EN-EN richting voor het handelingsperspectief voor windenergie rondom de Veluwe*;* en
- het uitwerken van processtappen samen met onze RES-partners en provincies Overijssel, Flevoland en Utrecht; en
- het voorleggen van een besluit aan Provinciale Staten over het handelingsperspectief en de wijze waarop nieuwe en bestaande windparken in de zone van 1-8 km rond de Veluwe hierin betrokken worden, na overleg met alle belanghebbenden.

Bevoegdhedengrondslag

- Artikel 158, eerste lid, onder a, Provinciewet

Ambitie en thema

- Ambitie 2 Duurzaam
- Ambitie 3 Natuur en Cultuur

Portefeuillehouder
Jan van der Meer

Afdeling
Programmering – Energietransitie

Samenvatting t.b.v. openbare besluitenlijst

We schakelen over op duurzame energie. De urgentie daartoe neemt de laatste tijd alleen maar toe. Tegelijkertijd moeten we ook snel zorgen voor een sterke en weerbare natuur. Het natuurgebied de Veluwe is de trots van Gelderland. Tegelijkertijd is dit een voorbeeld van zeer kwetsbare natuur waarin we heel veel moeten investeren om deze weer op orde en toekomstbestendig te krijgen. Het dilemma waar we voor staan is hoe we deze twee doelen bij elkaar krijgen. Niet alles kan overal. Daarvan zijn we ons goed bewust, maar we willen het maximale doen om deze doelen te halen. Want minder CO_2-uitstoot draagt ook bij aan versterken van de natuur en een goed leefgebied voor de dieren. Daarom werken we één strategie uit voor windturbines in de zone van 1-8 km rond de Veluwe. Uitgangspunt voor deze strategie is dat windparken slechts beperkt mogelijk zijn. In de strategie zitten diverse maatregelen, bijvoorbeeld voor stilstand van de windturbines. Zo scheppen we aan de voorkant de noodzakelijke duidelijkheid voor windinitiatiefnemers, gemeenten én inwoners. Ook willen we in gesprek met het Rijk dat we tegen de grenzen

aanlopen van wat mogelijk is in dit gebied en dat we steun van het Rijk hierbij nodig hebben.

1 Aanleiding (inleiding) / bestaand beleid

Op 5 februari 2021 hebben wij Provinciale Staten geïnformeerd over de stand van zaken rondom de verkenning naar windenergie op en rondom de Veluwe (PS2021-104). Op 17 februari 2021 zijn er bovenregionaal bestuurlijke afspraken gemaakt over windenergie op en rondom de Veluwe. Deze afspraken zijn in de RES-stuurgroepen vastgelegd (zie bijlage 1). Afgesproken is dat provincie Gelderland de regie op zich neemt om te komen tot een handelingsperspectief voor windenergie in de zone van 1-8 km rondom de Veluwe. Het voorliggende besluit is om het handelingsperspectief voor windenergie rondom de Veluwe uit te werken op basis van de EN-EN richting. De EN-EN richting kreeg de naam: *'Energietransitie helpt ook de natuur: toestaan wat kan en regie nemen'*

Bestaand beleid
De RES'en dragen bij aan het Nationaal klimaatakkoord. Daarin is afgesproken 35 TWh aan duurzame energie op te wekken op land. De RES-en dragen daarnaast in belangrijke mate bij aan onze ambitie uit 'Gaaf Gelderland' van 55% CO2 reductie in 2030. De zes Gelderse RES-regio's hebben gezamenlijk een bod van ongeveer 6,5 TWh gedaan. Van het bod bestaat 11% uit windenergie in de zone van 1-8 km rondom de Veluwe. Daarnaast beslaat deze zone ook delen van provincies Flevoland, Overijssel en Utrecht.

De Veluwe is het grootste natuurgebied op land van Nederland. We zijn trots op onze Veluwe. Maar de Veluwe is ook kwetsbaar. De Veluwe is als Natura 2000 gebied beschermd onder de Wet natuurbescherming (Wnb). Wij geven hier uitvoering aan. Voor de Veluwe geldt o.a. een instandhoudingsdoelstelling voor de Wespendief (Natura 2000) van 100 broedpaartjes. Deze doelstelling halen we op dit moment niet (94 broedpaartjes). Om te voorkomen dat de provincie per initiatief een besluit moet nemen met een impact op andere locaties rondom de Veluwe is een samenhangende regionale aanpak voor windinitiatieven belangrijk.

Tijdens een Strategisch Beraad op 15 februari 2022 spraken wij over het handelingsperspectief voor windenergie rondom de Veluwe. Een resultaat van de samenwerking met de zes Gelderse RES-regio's en provincies Flevoland, Overijssel en Utrecht. Het handelingsperspectief laat de mogelijkheden voor windenergie in de zone van 1-8 km rondom de Veluwe zien.

Tijdens het Strategisch Beraad zijn drie mogelijke richtingen voor windenergie rond de Veluwe verkend. Ook zijn de drie richtingen op 24 februari 2022 met de stuurgroepvoorzitters van de Gelderse RES regio's besproken. Daarbij is nadrukkelijk gevraagd om de EN-EN -richting waarbij windenergie in de 1-8 km (beperkt) mogelijk is verder uit te werken. Daarnaast vraagt de Cleantech Regio om aandacht voor toekomstige ontwikkelingen op dit grondgebied, omdat nu geen van de bestuurlijke

initiatieven in deze regio ligt. Een bestuurlijke afstemming met de provincies Overijssel, Flevoland en Utrecht moet nog plaatsvinden.

2 Inhoud voorstel / argumenten voor en tegen

2.1 Inhoud voorstel

We vragen u in te stemmen met de uitwerking van de richting EN-EN voor het handelingsperspectief: '*Energietransitie helpt ook de natuur: toestaan wat kan en regie nemen*'. In het EN-EN scenario:

- Sluiten we windenergie op de Veluwe en in de 1 km daaromheen uit.
- Wordt verkend wat het cumulatief effect op de Wespendief is van bestaande en vergunde – nog niet gerealiseerde parken in de 1-8 km zone. Daarnaast onderzoeken een stilstandvoorziening om ruimte te creëren voor nieuwe windparken waardoor per saldo wel meer duurzame energie kan worden opgewekt. Voor zover dit aan de orde is, worden de exploitanten gecompenseerd.
- Staan we (beperkt) nieuwe windenergieprojecten in de 1-8 km zone rond de Veluwe toe [1]. Het gaat hierbij om die initiatieven die zijn opgenomen in de RES en waarvoor een ruimtelijke procedure is doorlopen en/of waarvoor zich initiatiefnemers hebben gemeld (we hebben het hier over de vier initiatieven uit de bestuurlijke afspraken en mogelijk over een initiatief in Overijssel). Deze initiatieven liggen naast rijksinfrastructuur en sluiten aan bij ons ruimtelijk perspectief. Voor deze nieuwe windenergieprojecten denken we aan een stilstandsvoorziening van ca. 60 dagen. Ook dragen zij, vanuit het principe 'de veroorzaker betaalt', bij aan de stilstand voor reeds bestaande en vergunde windparken, die nodig is om ruimte te creëren.
- Een aanpassing van de stilstandsduur of andere initiatieven staan we pas toe als technische innovatie zoals cameradetectie extra mogelijkheden bieden. Dit vergt een nieuw besluit van GS.
- Per saldo neemt door deze strategie de opgewekte energie in Gelderland toe met 0,3 TWh, dat is 5% van het Gelderse RES-bod. Ook zijn de vier bestuurlijke initiatieven gunstig voor de zon/wind verhouding. Goed voor het efficiënter, en dus tegen lagere maatschappelijke kosten, werken van ons elektriciteitsnetwerk..

2.2 Argumenten voor/tegen

Deze richting voor windenergie rondom de Veluwe heeft de volgende voor en nadelen:

Voordelen	**Nadelen**
• RES: duurzaamheidsambities deels realiseren binnen de afgesproken termijn Klimaatakkoord; • Opgaven Veluwe: met een beperkte energietransitie opgave is er òòk ruimte voor systeemherstel ecologie Veluwe.	• RES/Wnb: de bestaande en vergunde parken krijgen stilstand om ruimte te creëren voor de vier initiatieven uit de bestuurlijke afspraken; • Financieel: nadeelcompensatie voor bestaande en vergunde parken in de

[1] Nieuwe windenergieprojecten / lopende initiateven: Horst en Telgt (Ermelo-Putten), Midden-Betuwe, Ede A30 en Barneveld A1 (22 windturbines totaal).

• RES: vier lopende (bestuurlijke) windenergie initiatieven kunnen uitgevoerd worden; • RES: bestuurlijk afspraken voor handelingsperspectief nakomen; • Ruimtelijk: vanuit ruimtelijk perspectief liggen de lopende initiatieven aan de rijkswegen op een gewenste plek; • RES: drie van de vier RES regio's met veel grondgebied op de Veluwe kunnen toch hun RES bod (deels) met wind invullen wat gunstig is voor de efficiënte werking van het energienetwerk. • Markt: uitdaging aan de markt om met een oplossing te komen; • Windpark Horst en Telgt, waarvoor een verzoek is ingediend, kan in behandeling worden genomen.	periode 2030-2048, op te brengen door nieuwe parken (initiatieven uit bestuurlijke afspraken);

2.3 Processtappen nadere uitwerking

Voor de uitwerking van het handelingsperspectief zetten we in 2022, komend half jaar de volgende stappen:

2.3.1 Gesprek met RES partners

a. Samen met de RES regio's werken we de aanpak verder uit

We starten met het gesprek over de aanpak in de RES stuurgroepen in de maanden april en mei 2022. Uiteindelijk moeten de afspraken ook een plek krijgen in de RES 2.0. Dat deel van het bod dat we uiteindelijk niet kunnen halen in de 1-8 km zone vervalt. Dit zal niet gecompenseerd worden door de andere regio's. Binnen de voorgestelde richting is er nu geen ruimte voor nieuwe initiatieven binnen de 1-8 km zone in de Cleantech Regio. Mogelijk ontstaat er meer ruimte voor nieuwe initiatieven als technische ontwikkelingen dit mogelijk maken.

2.3.2 Gesprek met provincies

b. Samen met provincies Flevoland, Overijssel en Utrecht vertalen we ons voornemen in beleid

De voorgestelde richting voor windenergie in de 1-8 km zone raakt ook provincies Flevoland, Overijssel en Utrecht. Alleen in provincie Overijssel is bekend dat er mogelijk een nieuw windenergieproject ontwikkeld wordt. Het is nog onduidelijk of deze zoekgebieden in een vergelijke ontwikkelingsfase staan als de vier lopende bestuurlijke initiatieven.

De provincies zijn tot nu toe ambtelijk betrokken bij het uitwerken van het handelingsperspectief. Op 11 april 2022 hebben we een eerste bestuurlijk overleg gepland waarin we de door ons gekozen ontwikkelrichting verder vorm geven. Voor die datum

stemmen we ambtelijk de plannen voor windenergie in de zone van 1-8 km rondom de Veluwe af en bespreken we de te verwachten effecten op stilstand voor windparken.

2.3.3 Samen optrekken met de rijksoverheid

c. We vragen steun van het Rijk voor de stappen die we willen zetten en vragen het Rijk mee te denken in oplossingen

Met het Rijk gaan we in overleg over:

- Niet alles kan op en rondom de Veluwe. Met het handelingsperspectief kunnen we stappen nemen die bijdragen aan de opwek van windenergie in balans met de natuur. Dit willen we zorgvuldig doen en daarbij hebben we de steun van het Rijk nodig. Gevolg kan zijn dat we niet ons volledige RES bod kunnen realiseren voor 2030. Provincie Gelderland en de RES regio's willen erkenning van het Rijk en andere partners dat we er alles aan doen om onze ambities te realiseren, maar dat dit rond de Veluwe niet kan en dat dit niet verwijtbaar is.;
- We willen allemaal een meer robuuste natuur op de Veluwe. We brengen in kaart hoe de regelgeving van Natura 2000 de Veluwe en haar omgeving beïnvloedt. Inclusief de relatie met gebiedsgerichte herstelopgaven voor de Veluwe, vergunning- en natuurwetgeving en door de doorwerking van de Vogel- en Habitatrichtlijn in de Nederlandse wetgeving en de ruimte binnen instrumenten uit de Wnb. Deze geven minutieus richtlijnen die misschien niets meer te maken hebben me de realiteit die we kunnen zien en ervaren. Hiermee verkennen we maximaal of er mogelijkheden zijn om anders om te gaan met de beperkingen voor windturbines. De resultaten bespreken we met het Rijk.
- Het ondersteunen van de vier initiatieven uit de lopende afspraken. Deze initiatieven krijgen naar verwachting met een stilstandvoorziening en een bijdrage aan de nadeelcompensatie voor bestaande en vergunde – nog niet gerealiseerde parken te maken. Het Rijk kan binnen de SDE++ subsidie ruimte creëren voor stilstandvoorzieningen ten behoeve van natuurbescherming.

2.3.4 Gesprek met windparken (bestaande, vergunde en nieuwe initiatieven)

d. Besluit verzoek initiatiefnemers Windpark Horst en Telgt

De initiatiefnemers van windpark Horst en Telgt in gemeenten Ermelo en Putten hebben op 18 februari 2022 een verzoek ingediend tot medewerking aan een inpassingsplan. Dit verzoek aan ons is in samenwerking met de gemeenten tot stand gekomen. Ook de gemeenten hebben in januari 2022 hetzelfde verzoek ingediend. Wij hebben het verzoek nog niet beantwoord omdat we de eerste bestuurlijke richting over het handelingsperspectief willen betrekken bij de besluitvorming over het inpassingsplan. Het is gezien de intensieve voorbereidingen van initiatiefnemers, de ligging in een RES zoekgebied, een positief besluit van de gemeenten Ermelo en Putten én de recente internationale ontwikkelingen meer dan gewenst dat er zo veel mogelijk duidelijkheid komt en voortgang wordt geboekt. Bij een positieve reactie op het voorliggende besluit kunnen wij het verzoek in behandeling nemen en starten met de voorbereidingen voor een inpassingsplan. Het windpark zal conform de bestuurlijke afspraken met een stilstandvoorziening ontwikkeld kunnen worden. De exacte uitwerking en juridische verankering van de mitigerende maatregelen worden

dan o.a. via het inpassingsplan en vergunningenprocedure vastgelegd. De definitieve medewerking is uiteraard afhankelijk van het PS besluit over het handelingsperspectief en over het PIP voor dit windpark zelf. Dit zal voor alle betrokkenen worden onderstreept.

e. We gaan in gesprek met bestaande en vergunde –nog niet gerealiseerde windparken over hun bestaande rechten

We gaan op korte termijn met de bestaande en vergunde – nog niet gerealiseerde windparken in gesprek en we betrekken hen in de verdere uitwerking.

f. We gaan in gesprek met de initiatiefnemers van vier bestuurlijke initiatieven over de benodigde stilstand

We gaan op korte termijn met de initiatiefnemers van de vier bestuurlijke initiatieven in gesprek over de benodigde stilstand. Ook om van hen te vernemen of zij onder de geschetste condities geïnteresseerd zijn om de locaties te gaan ontwikkelen.

g. Nadeelcompensatie voor bestaande parken uitwerken

We werken de manier waarop de nieuwe windparken de nadeelcompensatie voor bestaande parken vergoeden uit. We gaan op korte termijn met de initiatiefnemers van de vier bestuurlijke initiatieven daarover in gesprek.

2.3.5 Procesgang intern

h. Beleidsmatig uitwerken handelingsperspectief en instrumentarium ontwikkelen

We ontwikkelen en toetsen het benodigde instrumentarium en gaan dit juridisch borgen met toepassing van de Omgevingsverordening. Het instrumentarium dient uiterlijk in 2023 klaar te zijn.

i. Volgen van de uitspraken Europese Commissie op toekomstige mogelijkheden

De Europese Commissie geeft in een onlangs uitgelekt plan aan iets te willen doen aan de hoge en sterk schommelende energieprijzen van dit moment. Daarbij betoogt ze dat lidstaten bij vergunningsaanvragen van groene-energieprojecten moeten kunnen worden uitgezonderd van bepaalde EU-natuurbeschermingsregels. Groene-energieprojecten zouden binnen lidstaten meer afwegingsruimte moeten krijgen vanwege ‘dwingende redenen van groot maatschappelijk belang’. We verwachten niet dat dit in Nederland leidt tot een wezenlijk ander juridisch inzicht, omdat dergelijke bredere belangen al worden toegepast bij Wnb-ontheffingen en voor Natura 2000 worden de Habitat- en Vogelrichtlijn verder niet gewijzigd.

Momenteel is nog onduidelijk waar dit plan van de Europese Commissie toe gaat leiden en hoe aan de uitwerking vorm wordt gegeven. We volgen deze ontwikkeling en de impact voor windenergie rondom de Veluwe uiteraard wel.

3 Consequenties

- Juridisch
- Beleidsmatig
- Klimaat

4 Risico's

- Het handelingsperspectief is ontwikkeld in samenspraak met een begeleidingsgroep bestaande uit vertegenwoordigers van gemeenten, regio's en provincies. Daarnaast was er een klankbordgroep bestaande uit natuur- en milieuorganisaties, energiecoöperaties, de Nederlandse Wind Energie Associatie (NWEA), het Interprovinciaal Overleg (IPO) en het ministerie van Landbouw, Natuur en Visserij (LNV). Ook is de richting verkend in de regionale stuurgroepen. Toch kunnen we tegen weerstand aanlopen bij de uitvoering.
- Mocht het handelingsperspectief worden omgezet in provinciale besluiten (waaronder wijziging Omgevingsverordening, vergunningverlening Wnb, nadeelcompensatie) dan zijn er uiteenlopende manieren waarop exploitanten, initiatiefnemers en andere belanghebbenden hiertegen juridisch op kunnen komen. Daar komt bij dat de rechtspraak over de Wnb over het algemeen complex is. Voor alle vervolgstappen zullen ook weer juridische risicoanalyses vereist zijn.

5 Vervolgproces en communicatie

- We maken geen afspraken vooruitlopend op besluitvorming van Provinciale Staten. Wel zullen we op korte termijn het gesprek voeren met alle belanghebbenden (bovenregionaal bestuurlijk overleg en RES stuurgroepen aangevuld met provincie Utrecht en belanghebbende windinitiatiefnemers en -exploitanten). Deze gesprekken met belanghebbenden worden gevoerd binnen de context dat er nog geen besluitvorming van Provinciale Staten heeft plaatsgevonden.
- We bereiden een besluit van Provinciale Staten over het handelingsperspectief voor. Dit besluit gaat ook in op de wijze waarop vergunde, vergunde – nog niet gerealiseerde en nieuwe windparken betrokken worden en welke impact het handelingsperspectief voor deze parken heeft.

Bijlage(n)

- Bijlage 1 Bovenregionale bestuurlijke afspraken